

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ในครอบครัวที่มีบุตรอายุ 6 เดือนในจังหวัดฉะเชิงเทรา

จำพร วงษ์ทรัพย์ทวี

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการพยาบาลเวชปฏิบัติครอบครัว

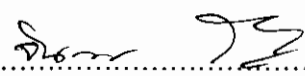
คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

กรกฎาคม 2553

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

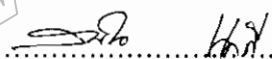
คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์และคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ได้พิจารณา
วิทยานิพนธ์ของ จำพร วงษ์ทรัพย์ทวี ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม
หลักสูตรพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาลเวชปฏิบัติครอบครัว ของ
มหาวิทยาลัยบูรพาได้

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

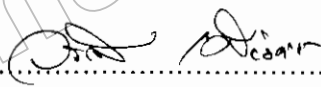

..... อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
(รองศาสตราจารย์ ดร.จินตนา วัชรสินธุ์)

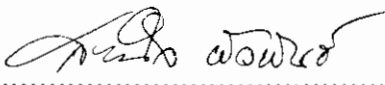

..... อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(รองศาสตราจารย์ ดร.วรรณิ เตียววิศเรศ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

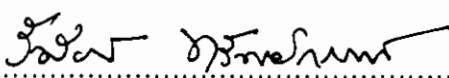

..... ประธาน
(ดร.สมใจ นกดี)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.จินตนา วัชรสินธุ์)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.วรรณิ เตียววิศเรศ)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สายใจ พัวพันธ์)

คณะพยาบาลศาสตร์อนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม
หลักสูตรพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการพยาบาลเวชปฏิบัติครอบครัว ของมหาวิทยาลัยบูรพา

..... คณบดีคณะพยาบาลศาสตร์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัชนิภรณ์ ทรัพย์กรานนท์)

วันที่ 21 เดือน กรกฎาคม พ.ศ. 2553

การวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนวิทยานิพนธ์ ระดับบัณฑิตศึกษา
จากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา
ประจำภาคปลาย ปีการศึกษา 2552

ประกาศคุณูปการ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี ด้วยความกรุณาอันดียิ่งของ รองศาสตราจารย์ ดร.จินตนา วัชรสินธุ์ ประธานกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.วรรณิ เตียววิเศษ กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ที่ได้สละเวลาอันมีค่าในการให้คำปรึกษา แนะนำ ตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ทำให้วิทยานิพนธ์นี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาเป็นอย่างยิ่ง จึงขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริวรรณ ยืนยง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุนทราวดี เรียรพิเศษฐ์ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อุษา เชื้อหอม ที่ให้ความกรุณาเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

ขอขอบคุณผู้อำนวยการ หัวหน้ากลุ่มการพยาบาล หัวหน้างานและเจ้าหน้าที่โรงพยาบาล เมืองฉะเชิงเทรา ผู้อำนวยการ หัวหน้ากลุ่มงานเวชปฏิบัติครอบครัวและชุมชน หัวหน้างานและเจ้าหน้าที่คลินิกพิเศษ โรงพยาบาลสนามชัยเขต หัวหน้าสาธารณสุขอำเภอ และหัวหน้าหน่วยบริการปฐมภูมิอำเภอสนามชัยเขตที่อนุญาตและอำนวยความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ขอขอบคุณกลุ่มตัวอย่างที่ให้ความร่วมมือและให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์แก่การวิจัยในครั้งนี้ ขอขอบพระคุณผู้พิมพ์หนังสือและวิทยานิพนธ์ทุกท่าน ซึ่งผู้วิจัยได้นำมาใช้ในการประกอบการศึกษาและอ้างอิงทางวิชาการครั้งนี้

สุดท้ายนี้ขอขอบพระคุณคุณพ่อ คุณแม่ สมาชิกในครอบครัว สามีและลูกที่ให้ความรัก ความห่วงใย ให้กำลังใจและช่วยเหลือในทุก ๆ ด้านขอขอบคุณเพื่อน ๆ พี่ ๆ และน้อง ๆ นักศึกษาปริญญาโท ตลอดจนรวมทั้งผู้ร่วมงานทุกท่านที่คอยสนับสนุนให้ความช่วยเหลือและเป็นกำลังใจเสมอมาจนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

จำพร วงษ์ทรัพย์ทวี

46921357: สาขาวิชา: การพยาบาลเวชปฏิบัติครอบครัว; พย.ม. (การพยาบาลเวชปฏิบัติครอบครัว)

คำสำคัญ: ปัจจัย/ การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่เพียงอย่างเดียว

จำพร วงษ์ทรัพย์ทวี: ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ในครอบครัวที่มีบุตร อายุ 6 เดือน ในจังหวัดฉะเชิงเทรา (FACTORS AFFECTING EXCLUSIVE BREASTFEEDING PRACTICE IN FAMILIES HAVING 6 MONTHS OLD CHILDREN, CHACHOENGSAO PROVINCE) คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์: จินตนา วัชรสินธุ์, Ph.D., วรณี เดียวอิสระ, Ph.D. 83. หน้า. ปี พ.ศ. 2553.

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนาโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของมารดาที่มีบุตรอายุ 6 เดือน กลุ่มตัวอย่างเป็นมารดาและบิดาที่พบบุตรอายุระหว่าง 6 เดือนที่มาใช้บริการที่คลินิกสุขภาพเด็กดีใน จังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน 110 คู่ เลือกกลุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลประกอบด้วยแบบสอบถาม 5 ชุด ได้แก่ข้อมูลส่วนบุคคลของมารดาและบิดา ความเชื่อของมารดาและบิดาเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ การสนับสนุนทางสังคมของครอบครัวและการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์หาความสัมพันธ์โดยใช้ไคสแควร์และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบพอยท์ไบซีเรียล และวิเคราะห์การถดถอยพหุแบบลอจิสติก

ผลการวิจัยพบว่า

1. มารดากลุ่มตัวอย่างทุกคน (100%) เลี้ยงลูกด้วยนมแม่เพียงอย่างเดียวในระยะเวลา 1 เดือนได้สำเร็จ ระยะเวลา 2 เดือนสำเร็จ ร้อยละ 98.18 ระยะเวลา 3 เดือนสำเร็จ ร้อยละ 87.27 ระยะเวลา 4 เดือนสำเร็จ ร้อยละ 69.09 ระยะเวลา 5 เดือนสำเร็จ ร้อยละ 54.55 ระยะเวลา 6 เดือนสำเร็จ ร้อยละ 44.55 มารดาเลี้ยงลูกด้วยนมแม่เพียงอย่างเดียวเฉลี่ย 4.53 เดือน

2. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่เพียงอย่างเดียวในระยะเวลา 6 เดือนหลังคลอด ได้แก่ อาชีพของมารดาภายหลังคลอด ($\chi^2 = .253, p < .05$) ความเชื่อของมารดาเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ($r_{pb} = .271, p < .05$) ความเชื่อของบิดาเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ($r_{pb} = .198, p < .05$) และการสนับสนุนทางสังคมของครอบครัว ($r_{pb} = .221, p < .05$)

3. ปัจจัยที่สามารถทำนายความสำเร็จของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่เพียงอย่างเดียวในระยะ 6 เดือนหลังคลอดคือ อาชีพของมารดาภายหลังคลอดและความเชื่อของมารดาเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ โดยพบว่ามารดาที่ไม่ได้ทำงานหรือเป็นแม่บ้านสามารถเลี้ยงลูกด้วยนมแม่เพียงอย่างเดียว 6 เดือนได้สำเร็จมากกว่ามารดาที่ทำงานในสถานประกอบการ 7.410 เท่า และมารดาที่ทำงานนอกระบบสามารถเลี้ยงลูกด้วยนมแม่สำเร็จมากกว่ามารดาที่ทำงานในสถานประกอบการ 7.194 เท่า เมื่อปัจจัยด้านอื่นคงที่ พบว่าถ้ามารดาที่มีความเชื่อเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่จะทำให้มารดาสามารถประสบความสำเร็จในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่เพียงอย่างเดียว 6 เดือนเพิ่มขึ้น 1.055 เท่า

ดังนั้นการพัฒนากิจกรรมการส่งเสริมความสำเร็จในการเลี้ยงบุตรด้วยนมแม่อย่างเดียวดังแต่แรกเกิดจนถึง 6 เดือน ควรเน้นที่การปรับเปลี่ยนความเชื่อของมารดาเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่และลักษณะงานอาชีพของมารดาที่ส่งผลต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่

46921357: MAJOR: FAMILY NURSING PRACTITIONER; MN.S (FAMILY NURSING PRACTITIONER)

KEYWORDS: FACTORS/ EXCLUSIVE BREASTFEEDING

JUMPORN VONGSUBTAWEE: FACTORS AFFECTING EXCLUSIVE BREASTFEEDING PRACTICE IN FAMILIES HAVING 6 MONTHS OLD CHILDREN, CHACHOENSAO PROVINCE.

ADVISORY COMMITTEE: CHINTANA WACHARASIN, Ph.D., WANNEE DEOISRES, Ph.D. 83. P.

2010.

The purpose of this study was to determine personal and family factors affecting breastfeeding practice of mother with 6 month old children. The sample was 110 pairs of mother and father having 6 month old children who visited at well child clinic in Chachoengsao province. Research instruments included a demographic questionnaire and a set of questionnaire of belief of breastfeeding, family support of breastfeeding, and breastfeeding practice. Data were analyzed by using descriptive statistics, Chi-square, Point Biserial Correlation, and Logistic Regression .

The results were as follows:

1. All mothers in this study (100%) continued exclusive breastfeeding until at 1 month, 98.18% until at 2 months, 87.27% until at 3 months, 69.09% until at 4 months, 54.55% until at 5 months, and 44.55% until at 6 months . Mothers continued exclusive breastfeeding with mean score of 4.53 months .
2. Significant factors related to exclusive breastfeeding included occupation of mother ($\chi^2 = .253, p < .05$), belief of breastfeeding of mother ($r_{pb} = .271, p < .05$) belief of breastfeeding of father ($r_{pb} = .198, p < .05$) and family support ($r_{pb} = .221, p < .05$).
3. The predictor of exclusive breastfeeding were occupation of mother and belief of breastfeeding of mother. Mothers working at home achieved success in 6 months exclusive breastfeeding at 7.410 times more than mothers working outside home and in the formal section or jobs with inflexible hours. Mothers working in the informal section or jobs with flexible hours achieved success in 6 months exclusive breastfeeding at 7.194 times more than mothers working outside home and in the formal section or jobs with inflexible hours. When other factors were controlled, it was found that factors mothers having belief of breastfeeding achieved success in 6 months exclusive breastfeeding at 1.055 times.

Development of nursing interventions designed to promoting 6 months exclusive breastfeeding should emphasis changing belief about breastfeeding of the mother and the mother's occupation characteristics contributing to breastfeeding.

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
สารบัญ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ช
สารบัญภาพ.....	ฌ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	5
สมมติฐานการวิจัย.....	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	5
ขอบเขตของการวิจัย.....	6
ตัวแปรที่ศึกษา.....	6
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	6
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	7
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	10
แนวคิดการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่.....	10
แนวคิดบทบาทหน้าที่ของครอบครัวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่.....	18
ความเชื่อเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่.....	23
ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่.....	24
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	28
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	28
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	29
การพิทักษ์สิทธิ์ของกลุ่มตัวอย่าง.....	31
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	32
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	32

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 ผลการวิจัย.....	34
ส่วนที่ 1 ลักษณะทางประชากร สังคม เศรษฐกิจของมารดาและบิดา.....	34
ส่วนที่ 2 ความสำเร็จในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่เพียงอย่างเดียว 6 เดือน.....	37
ส่วนที่ 3 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์และมีอิทธิพลต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่เพียง อย่างเดียว 6 เดือน.....	39
5 สรุปผล และอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	44
สรุปผลการวิจัย.....	44
อภิปรายผล.....	46
ข้อเสนอแนะ.....	51
จุดอ่อนและจุดแข็งของงานวิจัย.....	52
บรรณานุกรม.....	53
ภาคผนวก.....	59
ภาคผนวก ก.....	60
ภาคผนวก ข.....	62
ภาคผนวก ค.....	77
ภาคผนวก ง.....	81
ประวัติย่อของผู้วิจัย.....	83

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 จำนวนและร้อยละของมารดาจำแนกถึงเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2552 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอด้วยตารางประกอบการตามลักษณะประชากร.....	35
2 จำนวน ร้อยละของบิดาจำแนกตามลักษณะทางประชากร.....	36
3 จำนวนและร้อยละของมารดาจำแนกตามสถานที่ฝากครรภ์ และแหล่งความรู้ที่ได้รับเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่.....	37
4 จำนวนและร้อยละความสำเร็จในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่เพียงอย่างเดียว 6 เดือน จำแนกตามระยะเวลาที่เลี้ยงลูกด้วยนมแม่.....	38
5 จำนวนและร้อยละของมารดาที่เลี้ยงลูกด้วยนมแม่ไม่สำเร็จจำแนกตามเหตุผลและอาหารอื่นนอกเหนือจากนมแม่.....	38
6 ค่าที่เป็นไปได้ ค่าจริง ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความเชื่อของมารดาและบิดาเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่และการสนับสนุนทางสังคมของครอบครัว.....	39
7 ความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพกับความสำเร็จในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่เพียงอย่างเดียว 6 เดือน.....	40
8 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่เพียงอย่างเดียว 6 เดือน.....	40
9 ปัจจัยทำนายความสำเร็จในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่เพียงอย่างเดียว 6 เดือน.....	41
10 การวิเคราะห์สมการถดถอยโลจิสติกในการทดสอบความเหมาะสมของปัจจัยที่ใช้ในโมเดล (Omnibus Tests of Model Coefficients).....	42
11 การวิเคราะห์สมการถดถอยโลจิสติกในการตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดล (Model Summary).....	42
12 การวิเคราะห์สมการถดถอยโลจิสติกในการทดสอบความถูกต้องของสมการทำนายการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่เพียงอย่างเดียว 6 เดือน สำเร็จและไม่สำเร็จ.....	43

สารบัญภาพ

ภาพที่

หน้า

1 กรอบแนวคิดในการวิจัย..... 9

มหาวิทยาลัยบูรพา
Burapha University